

CIJENA lista: U pretplati za jednu god. K 36.—, za polugodište K 18.—, mjesečno K 9.—, mjesečno K 3.60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASNI primaju se u urednici lista trg. Gustoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

„HRVATSKI LIST“ izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Puli trg. Gustoza 1. Uredništvo: Slavonska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rokopis se ne vraća. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.795.

godina IV.

U Puli, utorak 5. ožujka 1918.

Broj 956.

RATNI IZVJESTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nema osobitih događaja. — U Podoliji napredak operacija uspješno. Na plijenu dopremljeno je do sad 770 topova i preko 1100 strojnih pušaka i daljnjih velikih količina ratnog materijala svake vrste. — Poglavlica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 4. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Bojne skupine prijestolonasljednika Rupprechta i njemačkog prijestolonasljednika: Naše je jurišno odijeljenje prodrlo u Yseri u neprijateljske crte te zarobilo nekoliko Belgijanaca. Jako su vatri sljedeće na više mjesta flandrijske fronte engleske navalne; bile su suzbijene. Uostalom ograničavala se je bojna djelatnost na topničke bojeve i bojeve minometa u pojedinim odsjecima. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Na istočnim uzvisinama Moze djelovalo je privremeno jače francusko topništvo i francuski minometi. Od manjih smo poduzeća sjeverno kanala Rena-Morne, sjeverno Blamont i južno od Metzeralia dopremili 27 zarobljenika. — Istočno bojište: Uslijed potpisivanja mirovnog ugovora sa Rusijom obustavljene su jučer vojničke operacije u čitavoj Rusiji. — Sa ostalih bojišta ništa nova. — Lindendorff.

Berlin, 4. (D. u.) Večernji izvještaj javlja: Sa bojišta ništa nova. Rumunji su prihvatili naše mirovne uvjete.

Iz Rusije.

Stockholm, 3. (D. u.) Prema vijestima iz Finske, bijela se garda približava Jørneborgu. Bijela garda sprema veliku ofenzivu prema Tammforsu i Helsingforsu. Prijavljivanje u vojsku generala Mannerheima traje dalje. General Mannerheim je odredio, da bude finski jezik službeni jezik u vojski. Dva su odjeljenja švedskog Crvenog križa prispjela u Wasu, treće je odjeljenje na putu onamo. Vlada nestasica ljekarika.

Stockholm, 4. (D. u.) „Svenska Tel. Byran“ javlja iz glavnog stana u Wasu dne 3. t. mj.: Iza žestokog je boja osvojila bijela garda Lavijuste te zaplijenila 2 strojne puške. Kod Mankyla i kod Tavatske fronte nastavlja se žestoka borba. Na fronti Karellen osvojen je iza 8-satnog žestokog boja sa ruskim mornarima kod Hulygane fort Milledil. Kod Pillniga držl bijela garda iz Borge svoje položaje već i sedmicu i po i to usprkos neprijateljskoj premoći. Neprijatelj je do sada imao 200 mrtvih. Bijela je garda do sada imala samo 6 mrtvih i 30 ranjenih.

Mir sa Rusijom.

Beč, 4. (D. u.) Vijest, da je mirovni ugovor sa Rusijom bio potpisan, raširila se je usprkos kasnog sata veoma brzo medju širokim slojevima pučanstva, te je, premda nije došla neočekivano, učinila svuda dubok utisak, koji se je odražavao u izjavama oduševljenja i radosti na ulicama i javnim lokalima. Listovi od ponedjeljka upućuju na svjetsku važnost mira sa Rusijom i na ovim mirom postignute tečevine. Novine ističu članak mirovnog ugovora o izmjeni ratnih zarobljenika, koji će izazvati najveću radost u hiljadama obitelji.

Iz mirovnog ugovora sa Rusijom.

Novi ugovor sa Rusijom određuje, da one pokrajine, koje se nalaze zapadno ustanovljene crte, ne pripadaju više pod rusko gospodstvo. U glavnom se radi o crti, uz koju je prije tekla ruska fronta. Iza svršetka je ruske demobilizacije Njemačka spremna da isprazni sva područja, nalazeća se istočno od imenovane crte, osim Livonske i Estonske, gdje će biti uređena njemačka redarstvena organizacija, dok ne budu dotične zemlje same u stanju, da uzdržavaju mir i red. Točne će granice utanačiti posebna njemačko-ruska komisija. Rusija mora isprazniti od crvenih garda Finsku, Alandske otoke, Estonsku i Livonsku. Rusija izgubi prema tome Litvu, Kuronsku, Poljsku i Ukrajinu, sa kojom mora da sklopi bezodvlačno mir. Protiv Turskoj ne izgubi samo zaposjednuta područja već i Batum, Erdehan i Kars, o kojim će odredjivati Turska sa pučanstvom dotičnih pokrajina. Na isti će način po načelu „samoopredjeljenja“ pod njemačkim nadzorstvom izgubiti i Finsku, Estonsku i Livonsku. Poslije ratifikacije mirovnog ugovora moraju se uspostaviti bezodvlačno stare diplomatske i konzularne sveze izmedju Rusije i četvornog saveza. U istočnom moru i u Crnom moru mora se otvoriti pomorske puteve te se mora započeti sa odstranjenjem mina. Ledeno more ostaje i nadalje unutar zapor-

nog područja njemačkih podmornica. Ratni se zarobljenici moraju uzajamno povratiti. Oba dva se dijela odriču ratne odštete. Rusija se mora obvezati, da neće tjerati nikakve propagande protiv sila četvornog saveza i protiv područja, koja su prije rata pripadala ruskom carstvu. O budućoj pripadnosti pokrajina zapadno od imenovane granice, odlučiti će Austrija i Njemačka, saslušavši volju pučanstva. — Ostala sporedna će se pitanja riješiti u posebnim ugovorima.

Pregovaranja sa Rumunjskom.

Carigrad, 3. (D. u.) Veliki je vezir Talaat-paša otputovao na veče u Bukarešt, da sudjeluje kod mirovnih pregovaranja.

Iz njemačkog državnog sabora.

Berlin, 4. (D. u.) Tečajem rasprave glavnog odsjeka o proračunu vanjskog ureda odgovorio je podtajnik barun Busche na izvod zast. Lebedoura, da je događaje na Alandskim otocima izazvalo pozivanje na pomoć sa strane Finske. Finska hoće da pomoću Njemaca bude gospodaricom nad revolucijom i nad bandama. Sa Švedskom se je pregovaralo o posadi na Alandskim otocima. Švedska se je vlada konačno zadovoljila zaposjednućem Alandskih otoka. U njemačkom novinstvu nije bilo nikakvih vijesti o zaposjednuću ovih otoka, jer se tu radi o vojničkom pitanju.

* Car je Vilim podijelio prigodom svršetka operacija na istoku vrhovnom zapovjedniku na istoku gm. Leopoldu princu bavarskom veliki kret željeznog križa.

* Lloyd George će odgovoriti grofu Hertlingu, kako saopćuju „Narodni Listy“ po „Westminster Gazette“. Stampa antantna, osobito engleska, žestoko napada na grofa Hertlinga radi njegovog posljednjeg govora. „Times“ mu spočituju, da živi u mrtvoj prošloj dobi. „Daily Chronicle“ veli, da razlika izmedju riječi i čina nije se zalista nigdje očitovala tako silno, kao u protuslovju izmedju govora grofa Hertlinga i postupkom njegove vlade u Rusiji.

* Rat na moru. Wolffov ured javlja od 3. t. mj. Neumorna je djelatnost naših podmornica uništila u Canal la Manche i na istočnoj obali Engleske ponovno 22.000 bruto registarskih tona neprijateljske trgovačke mornarice. Medju potopljenim ladjama nalazi se engleski parobrod „Hutemore“ od okruglo 5000 bruto reg. tona, kratki engleski parobrod od 6000 bruto reg. tona, 2 tank-parobroda od 5000 i 3000 bruto reg. tona. Naoružani engleski autoparobrod kratk znatnom robom bio je torpedovan iz jake neprijateljske zaštite. Poglavlica admiralstva stožera.

* Talijanska granica je od 3. t. mj. dalje na cesti Simplon posve zatvorena; po cesti Chiasso mogu vozovi voziti samo sa posebnom dozvolom.

* Talijanski izvještaj od 3. ožujka. Na lijevoj strani Val Frenzella izjalovio se je potpunoma u našoj zapornoj paljbi sunak neprijateljske pješadije, ma da je bio poduprt od topničke vatre neprijatelja. Na ostaloj su fronti izvodile obostrane artiljerije obitnu smetajuću paljbu. Na našoj je strani ova paljba bila trajnija na visoravni Asiago, na strani neprijatelja bila je žešća uzduž Piave i u dolini Dona. Od nekoliko dana ovamo sprječava nepogodno vrijeme svaku avijatičku djelatnost.

* Višebanja u New-Yorku. Kako javlja Reuter iz New-Yorka, razgovarali su jučer lord Reading i japanski poslanik Tanaka sa državnim tajnikom Lansingom.

Njemačka socijalna demokracija i boljševici.

Poznato je, kako je ne samo njemačka nego i naša „socijalistička“ štampa oduševljeno pratila svaki korak boljševika. Svi listovi od vladinog „Vorwärtsa“, vladine „Arbeiter-Zeitung“, vladinog „Prava Lidu“ pa do vladinog „Glasa Slobode“ pisahu slavosjpeve ruskim drugovima i branjahu ih pred napadajima „buržoaske“ štampe. Ali situacija se promijenila. Boljševic, t. j. njihovi vodje, pošteno su izvršili svoju dužnost, i oni vladi više ne trebaju. Sad je i socijalističko-vladinova štampa, kao što u Njemačkoj tako i kod nas, promijenila svoje držanje prema ruskim drugovima. Naš dopisni ured raširuje sada članke lista „Vorwärts“, i u jednom se od njih veli: U Njemačkoj nije vlada socijalistička, nego gradjanska (?) a od te ne može se očekivati, da će iz ruskog telegrama (o ponudi mira) izvoditi drukčije posljedice. Položaj njemačkog militarizma ne će time (provalom u Rusi i u zadržanjem „stanovitih i sigurnih jamstva“) oslabiti,

nego će ojačati. Boj boljševika proti militarizmu uopće je čudan. (Prije se svakako pjevala drukčija pjesma, op. ured.) Započeo je rasulom ruske fronte. Mi nijesmo tu metodu boja proti imperijalizmu smatrali nikada (?) za pravu, a buduću da mi sami nijesmo je htjeli upotrebiti, nijesmo je svakako ni socijalistima tuđih zemalja nikad (?) preporučali. Kad piko boljševici ne imadijahu više ni vojnika ni topova, započеше raspravljati o miru. I tu nijesmo zatrali njemački militarizam, nego su ga izravno poduprali. Užas je mogao uhvatiti čovjeka, kako li su oni lakomislno izručivali ruska područja, i kako su uvijek neizmjenim mirom opetovali: „sve do otcjepljenja od Rusije“. Njemački socijalni demokrate ne bi nikada u sličnoj situaciji bili postupali slično. Ti navodno moderni socijaliste ne pokazae shvaćanja za potrebu održanja velikih gospodarskih područja u zajednici. Boljševici su razagnali konstituantu, koja je predstavljala jedinstvo Rusije, i tek onda, kad su sami posvema uništili sve moralne sveze države, promislili su to i nastupili nasiljem proti Finskoj i Ukrajini, ne zato, što su se zemlje otpale od Rusije nego od revolucije. Te zemlje pak tvrde, da one uopće ne otpadoše od revolucije, nego jedino nemaju shvaćanja za boljševičke, revolucionarne metode, i time gradjanski rat, osobito rat s Ukrajinom, postade ratom za načela. Stvar revolucije ne bijaše time podupirana, ali zato bijaše jačana stvar njemačkog militarizma, koji se je sve to više obraćao proti boljševcima, čim su si više ovi otudjivali skoro sve simpatije. Tako su istrgnuli boljševici njemačkim socijalistim oružje za oružjem iz ruku. Mi smo govorili: Rusija je još uvijek sila. Odgovarali nam: Ta tamo nije više ni čovjeka na fronti. Govorili smo: Pripravljate novi odmazdni rat. Odgovarali nam: Rusi nijesu Francuzi, nemaju tako razvijen narodni osjećaj. Govorili smo: Za Rusiju bi bio gubitak baltijskih pokrajina nosnosan. Odgovorili nam: Ta oni se ih sami odrižu. Mi: Ne ćemo dovoliti da budu uništene tečevine revolucije. Vlada: Pogledajte na te tečevine, jedan socijalistički smjer strijelja na drugog. — Boljševici pak još uvijek ne opažaju, da su potpomogli njemački imperijalizam i onemogućili svaki istinski (?) boj proti njemu. Prestrašeno gledaju na jedno jedino sredstvo, iluzorno i neupotrebljivo: na revolucionarnu stavku masa. Mi pako nijesmo nikada (?) u njoj vidjeli sredstva za provedenje revolucije navedamput, a još manje za dovršenje započetog rata. Uvijek se govorilo na međunarodnim sastancima: Buduću da revolucionarna stavka ne može buknuti svagdje istodobno i jednakom snagom, ugrožava najviše onu zemlju, gdje djeluje najprije i najsilnije. To se pokazalo u Rusiji, a njemački puk nema volje da bude na tom putu sada na redu. — Tako njemački socijalistički list, „Narodni Listy“ k tome pripominju: Istina je tu pomješana time, da se „Vorwärts“ čini nevještim i na poseban način sve prekuhava. Ispravno je karakterizovana perverzna taktika boljševika, tako samomorna, da nije moguće priznati njihovim vodećim elementima, koji poznaju Njemačku, a uz to i nijesu Rusi, da su oni postupali bona fide i neznanjući, da rade za njemačku vojničku stranku. Ali nijekati, da sa strane njemačke socijalne demokracije nije se nikada propovijedala — naravno samo za druge — revolucionarna stavka i antimilitarizam, i da se nije odanle osobito na Rusiju svim sredstvima djelovalo, a osobito štokholmski izleti njemačkih socijalnih demokrata, da nijesu služili agitaciji medju ruskim proletarijatom, doduše je znakom velike odvažnosti, ali istinom to za to ne će postati. Tvrdi li pak to njemačka socijalna demokracija upravo u tom trenutku, ponudjuje svoju dosadanju karakteristiku još i inače: ostaje lijepom u očima njemačke vlade, ali i nastoji opet steći na zapadu sposobnost djelovanja i pregovaranja, gdje na nju naravno gledaju onako, kako to od cijelog svijeta radi svoje igre s ruskim proletarijatom jedino i zaslužuje.

Iz slavenkog svijeta.

Iz Slovenije. Jugoslavenski klub poslao je koruskim Slovencima ovu poslanicu: „Slovenski Korusci, bez straha u boj za našu deklaraciju, koja stoji na potpunoma zakonitoj podlogi. Svako smetanje odmah prijavitel Jugoslavenski klub: Dr. Korošec. — U „Jugoslavanu“ osvrtće se Ivan Cankar na izbor odbora „Matica Slovenske“, te žestoko napada agitaciju za taj izbor. Veli, da tih 40 lica — novih odbornika „Matica Slovenske“ (medju kojima nema njega Op. ur.) nije izabrano izmedju književnika, ni izmedju umjetnika, a ni izmedju znanstvenika. Kandidirali su, piše Cankar, za odbor tako zvane „liberalne mladine“. Oba se na to i proti pisani „Slovenskog Naroda“, koji je zaltijevao, da se dade zadovoljština sa strane „Matica Slovenske“

njezinom predsjedniku dr. Ilesiču, koji je radi nje bio proganjan. Cankar, koji je i sam bio interniran, veli, da je žudnost narodnih zastupnika u Beču, da zahtijevaju zadovoljštinu za političke prognjanike „Slovenska Matiča“, koja ima dao bude ognjište za buraču na otmu akademiju i za skorajše slovensko sveučilište, treba da samji oko sebe prav književnike i umjetnike, koji će ju preporučiti. — Ljubljanski je knez-iskup dr. Jogan bio primljen kao gost u audijenciji.

Iz Hrvatske. Hrvatski je sabor nastavio svoje zasjedanje 26. februara. Dosada je riješeno nekoliko manjih zakonskih odnosa, raspravljeno je nekoliko predloga i stavljenom više interpelacija. Medjutim se glavna debata u ovom zasjedanju, ima voditi u povodu rasprava o dvomjesečnom produženju financijske nagodbe hrvatsko-ugarske i o dvomjesečnom indennitetu. — U subotu je prigodom rasprave govorio i zastupnik Starčevićeve stranke prava Peršić, te je medju ostalim rekao: Naša je vlada išla u Peštu, da spriječe zakon o novim rutnim porezima, ali unatoč toga su ti zakoni 23. novembra bili stvoreni. Od tih novih poreza Hrvati ne dobiju ništa. Madžari nas samo na porezu za šećer prikraćuju za milijun i po. Citira izvještava dr. Kriškovića o tim zakonima. Stari porezi padaju, a mi od novih ništa ne dobivamo. Slično gubimo i kod poreza na vino. O raspravama i zakonskim osnovama, koje se tiču naše kože, a vode se u zajedničkom parlamentu, trebale bi za informaciju izvješćivati „Narodne Novine“. Tako se Hrvatska prikraćuje kroz godine i godine, otakko postoji nagodba, i kod priloda Austro-ugarske banke, predida je 1899. obećano u namom saboru, da će i tu svoju kvotu po tangenti dobiti i Hrvatska! Odlje nas Madžari ne mogu oštetiti materijalno, oštećuju nas moralno, šireći mardžarštinu, a zapostavljajući hrvatski jezik. To, što se na obveznicama ratnog zajma ne nalazi hrvatski jezik, trebao bi biti ceterum censeo za hrvatsku javnost, dok se hrvatskom jeziku ne dade dolično mjesto. A oblasti naše sile ljude na potpisivanje ratnih zajmova, a ne će da se zauzmu za to, da se i hrvatskom jeziku dade dostojno mjesto. Ako to ne učine oblasti i većina, učinit će to privatnici i naše društvo, koje će se susrećati od potpisivanja ratnog zajma. Govori protiv gospodarstva države. (Konfiscirano.) Ta će se država su svojim dualističkim sustavom ugušiti u svom mnoštvu povira, a hrvatski je narod doživjeti ipak svoje ujedinjenje i ostvarenje prava svog samoodredjenja. — Galerija je govorniku burno povladljivala, a na to je predsjednik dr. Lukinić dao galeriju isprazniti. — „Hrvatska Riječ“ javlja, da frankovci (koji mimogred rečeno, daruju Madžarima Bosnu, a Nijemcima, što si oni samo zažele, samo da dodju na kormilo), hoće, gla se prigodom te rasprave opet pokažu u radikalnom rahu. — Listovi pripočuju naredbu bana, kojom se proglašuje u kotaru Oračac, Lupne i Udolina prijekli sud, jer da se samo pojačave razbojničke čete, koje nije unatoč svim mjerama moguće razagnati. — Hrvatski umjetnici priredit će umjetničko veče u korist istarske, dalmatinske i bosanske djece.

Pater Zahradnik. „Vossische Zeitung“ prenosi ove stavke iz govora, što ga je češki agrarni zastupnik, pater Zahradnik, izrekao na jednoj izborničjoj skupštini u svom zastupničkom kotaru: „Seljaci, ako imate žita, opskrbite najprije sebe i svoju svojtu, a ako dodje koji povjerenik, pokažite mu vrata. Dolje s vladom, dolje s Huynom, Fürstenbergom, Thunom, Salmom itd. Svi su ovi odvise mačeni prema nama. Mi hoćemo čistu češku državu! Još jedno: Nijemce, koji žive medju nama u izbornom okrugu, upozoravam, da nas ne izazivaju. Ovdje se ne smije progovoriti nijedna njemačka riječ, ne smiju se čitati nikakve njemačke novine. Ako oni u tom ustraju, bit ću preslab, da uzmognem postaviti opravdani gnjev češkoga naroda; onda će poteći krv... A ako se moji duhovni pretpostavljeni usude, da me napadaju iza leđa, bacit ću im svoju svećeničku mantiju pod noge...“ — List se oštro obara na patra Zahradnika i zove ga izazivačem.

Prelom između centurama i Poljaka. „Berlinski „Tageblatt“ javlja: Prekomjerni zahtjevi, stavljeni u njemačkom državnom saboru sa strane poljačke frakcije njemačkog sabora doveli su navodno do preloma između Poljaka i njemačkih stranaka centurama. Kako se glasa u parlamentarnim krugovima, ne misli centrum više na to, da podupre neosnovane zahtjeve Poljaka. To može imati za poljačku frakciju dalekosežne posljedice, pošto imade centrum veliki utjecaj u poljačkim izborničkim kotarima.

Domae vijesti.

Istarsko pčelarsko društvo u Pazinu pozivlje sve pčelare, da odmah prijave broj pčelaca i koliko bi potrebovali šećera za prehranjenje pčela. Ovom je društvu u tu svrhu doznačena malena količina šećera. Šećer taj dijelit će „Posujilnica“ u Pazinu, kamo treba sva pisma i narudžbe poslati.

Doba živeža aprovizacijone komisije. Danas će aprovizacijona komisija početi dijeliti na karte sljedeći živež: na odrezak I. i II. dva kg. brašna za kruh ili za palaču i 35 dkg. brašna za kuhanje mjesto tjestenina; na odrezak V.: 10 (de-

set) dkg. julienna; na odrezak VI.: 4 (četiri) jaja; na odrezak VII.: jednu osminku octa. Komisija će na kartu za inast dijeliti: osminku ulja, 6 (šest) dkg. slanin i 6 (šest) dkg. masti, a na kartu za sapun: 10 (deset) dkg. sapuna, četvrt kg. sode, pol kg. soli. Pripadajuću množinu sladora primit će se na kartu za slador. Na kartu za kavu, primit će se osminka kg. kave i 10 (deset) dkg. kavinih surogata. Kod dijeljenja navedenih živeža držat će se konsumenti pretpisa i reda. U prodavaonici u ulici Giovia prolungata dijelit će se živež u blizini stanujuđim konsumentima na sljedeći način: u utorak, dne 5. t. mj.: br. 1—2000; u srijedu 6. t. mj.: br. 2000 do 4000; u četvrtak 7. t. mj.: br. 4000—6000; u petak 8. t. mj.: br. 6000—8000; u subotu 9. t. mj.: 8000—10.000; u ponedjeljak 11. t. mj.: 10.000—12.000; u utorak 12. t. mj.: 12.000 do 14.000 i u srijedu 13. t. mj.: br. 14.000 i dalje. Istih će se pretpisa i reda držati i oni konsumenti, koji će živež kupiti u prodavalištu V. Alberta u kojega blizini isti stanuju. — Oni konsumenti, koji stanuju blizu prodavališta V. Lissa, imaju se držati sljedećeg reda: u utorak 5. i u srijedu 6. t. mj.: 1—4.000; u četvrtak 7. i u petak 8. t. mj.: 4.000—8.000; u subotu 9. t. mj.: 8.000—10.000; ponedjeljak 11. t. mj. dijelit će se samo pučanstvu iz okoline; u utorak 12. i u srijedu 13. t. mj.: 10.000—14.000; u četvrtak 14. t. mj.: 14.000 i dalje. — Pošto nije bilo moguće, da se u gradu otvore i druga prodavališta, umoljavaju se konsumenti, neka se drže gornjih navoda, kako nebi uzalud trošili vrijeme.

Poštanski saobraćaj u Primorju. Dne 11. ožujk o. g. biti će opet otvoreni poštanski uredi Strassoldo, Campolongo, Pertecole i Šempas i to za sada jedino za plamovnu poštu uključivo službeno i zasebno preporučivanje, te za novčani saobraćaj (poštanskim naputnicama i poštanskom štedionicom).

Poštanski promet s Rusijom i Rumunjskom prekinut. Radi prekinita sveza s Rusijom ukinut je za sada cijeli poštanski promet ratnih zarobljenika za Rusiju i iz Rusije, kao i za zaposjednuti predjel Rumunjske, te iz istog.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici karata počevši od broja 8801.

Dnevne vijesti.

Od špitaja do špitaja. „Čujče brate, molim te kao i Bogn, je 1' tu festungšpitaj br. 3“, zaustavio me na ulici, mladi, visok, ahi Bohnjak, s medljama i šušćavim licem. Nije doduše više nikakva rješkost onako žuto, suvo lice. U modi je to danas. U mirno je doba u modi zdravlje, život, aha u četvrti godini rata susrećemo samo takova suva, ašćavna lica. Upustili se s njim u razgovor. Priča. Najprije je bio na ruskoj fronti, a onda na talijanskoj pune dvije godine bez odmora, onda je ondje obolio, t. j. počeo je neizdano da pljuva krv. A ali je ipak još dva mjeseca ostao timo u Jarku, u blatu, jer su mi svi govorili, da je u hinterlandu loše. „Nemoj ti na kader,“ govorili mu. Tamo je loše. A na fronti je ipak još dovjek bit, i ako je zamazan, poderan, poluzvijere, poludojvek. No napokon je ipak otišao na vizitu, pa u špitaj, i od onda (od lipnja 1917.) ide od špitaja do špitaja. Špitaj, konstatrung, superbirtrung, arbjatkompanija, špitaj, konstatrung itd. i to se opetuje uvijek, stalno sigurno; i kad prodje konstatrung, zna već da dolazi superbirtrung, pa onda arbjat, a onda opet špitaj! — A kako inače brate? usudih se. — Ma šta ćeš, brate, slabo, slabo. Upušti ga, kamo će, i kuda će najprije u špitaj. — Živ bio, brate, živ mi bio, progovorilo je još i otišao, polagano, vukući nogu za nogom, uprčen sa svime, što posjeduje, t. j. „procakom“ (Brotsack) sa nekoliko kefa, krpa, žlicom i gamelom, te jednom košuljom, a možda i bez nje. Nije rekao ni li se zove Juzuf ili Jovo ili možda i Ivan. To je i sporedno. Takovih Juzuf, Jovana i Ivana imamo danas veoma mnogo, a nije ni mali broj onih, što su oklećeni medaljama i svim poštujelimi licima i što krv pljuju. To je tragedija izigranog naroda.

Tko nas je pitao, piše „Domovina“, kad je naša zemlja bila razdijeljena na bezbroj pokrajina, kad su nad nama zagospodarili tudji plemići, sagradili si u našoj zemlji gradove; tko nas je pitao, da li smo sporazumno da nad nama zavlada ovaj ili onaj tudji gospodar. Naša je zemlja komad po komad potpadala pod Austriju. „Domovina“ donosi to ovim redom: Godine 1192. je pripao Austriji gornji dio Štajerske; godine 1246. dio Kranjake; god. 1335. Koruška; godine 1374. dijela Kranjaka; god. 1456. Celj i posjed celjskih grofova; g. 1500. Gorlaka i dio Istre; god. 1699. Hrvatska i Slavonija; g. 1797. dio Istre i Dalmacija itd. Svaki je taj dio došao u ruke poseblce i pojednini gospodarima. Nitko nas nije ništa pitao. Naša zemlja i naš narod bio kao blago, koje se prodavalo pojednini gospodarima.

Čudno historije. Kad dujemo i gledamo dnevno kako ovaj ili onaj „šić, „ičić, ili „ič ponosno tvrdi, da je prvi čistokrvalni Talijan, samo „da su mu šćavunski popovi iskrivili ime“, nijesmo si na čistu, da li imamo te ljude da sažaljivamo, ili da ih urzimo i preziremo zato. A mi kao narod vrućeg južnjačkog temperamenta naravno odaberemo ovo posljednje. Ne činimo ništa kršćanskog, ni lijepeg a ni diplomatskog, ali dugogodišnja nam je borba s jaćim elementom narinnala i to oružje u ruke. — Ali nijesmo skloni, da se upuštamo u raspravu, da li je to sredstvo dobro ili nije, da li nam škodi ili koristi. Spomenut čemo, da takovih poturica nema samo kod nas. Imaj ih svagdje, gdjegod ima privilegovanog naroda, koji vlada, i potiaćenog, bespravnog naroda, koji robuje. Samo što je u najveće situacije Slaven onaj, koji se predaje i prigrljuje tudju narodnosti, tudji jezik, i započne progniti narod iz kojega je i on potekao i jezik, kojim je i on kao mališ govorio. Desi se gdjekada da taj renegat igra u svom „novom“ narodu važnu, a negdje i odličujuću ulogu. Recimo: poznato je, da je pazinski Mrak govorio, a ne varam li se govori još i sada s nekim svojim rodjacima — slovenski. A sad da se on najedamput (kao rodjeni Slovenac i kao milijunaš obogaćen našim novcem i žuljevima naših ljudi — bi to mogao i morao) izjavi za — jugoslavensku deklaraciju! Kakva senzacija, kakav preobrat, kakva pobjeda! Samo da je na žalost to samo pretpostavka, a pretpostavkom će i ostati, premda to samo po sebi nebi bilo nikakovo čudo. — Ali nije to samo kod nas. Kod Madžara osobito uspijevaju takovi Madžari slavenskoga porijetla. Poznati Košut, madžarski junak, ideal svakoga Madžara, bijaše sin slovačkog oca! A najpoznatiji madžarski pjesnik Petöffi bijaše samo sin oca Petrovića, također ugarskog slovača. Ne idemo doduše tako daleko kao Nijemci, koji korzikanskog pustolova, Napoleona Bonaparta, nazivlju čistokrvalnim Nijemcem; mi se dapače ne usudujemo ni ustvrditi, da su Jamc-Martinc i Czernin, češki plemići, samo da ne dirnemo u češki ponos. Česi se jamačno njima ne ponose; nekakvog šukundjeda Clama-Martinića bacise u 17. vijeku iz prevelike odanosti kroz prozor sa drugoga kata gradske vijećnice u Pragu. Da se to nebi dogodilo i njegovom potomku, kad bi možda pokušao da dira u praški „osinjak“, nije moguće reći.

Tko guli? Mi znamo da se danas krađe, vara, guli, da se stiče silan novac; naučeni smo da slušamo, kako se dapače samo onima, koji su kadri da u tim nesredjenim prilikama jednim ili drugim načinom steku silan novac, priznaje pravo na ekzistenciju i život. Prema tomu, koliko, kako, na koji način i što ukradoše, ocjenjuje se njihova sposobnost, t. j. onaj koji ukrade više, više je i sposoban i ima veće

pravo na život. Takav je danas svijet! I to stanje vodi onamo kamo je ruski voz doveo Trocki, ili pak treba to sve iz temelja promijeniti. Što se to dogodi kasnije, to će biti gore. — Pod gornjim naslovom piše celovački „Mir“: „Neki je kmet zaklao kravu. Kožu tešku 42 kg. morao je prodati za 97 kruna 50 para. Istodobno je kupio 1 kg. pot-plata, i za to je morao platiti 127 kruna. — Bez komentara“.

Prosvjeta.

„Hrvatska Njiva“. Primili smo 9. broj revijalnoga tjednika „Hrvatska Njiva“ s ovim sadržajem: Dr. Svetimir Korporić: † Dr. Bogoslav Mažuranić. — Dr. Ivo Poiteo: Austro-Ugarska banka. — Dr. Dane Trbojević: Reforma srednje škole. — B. J.: Metode jedne politike. — Smotra: Još o furtimaškoj anatemi; Jedna naša književna i kulturna potreba; O pitanju našega književnog jedinstva. (Dr. D. Prohaska); O našoj književnoj kritici (Dr. Branko Tkalić); Prve srpske predstave u Beogradu itd. — Listak: Dragan Zoranić: Jedan od stotine.

„Književni Jug“. Izašao je 5. broj nove jugoslavenske književne i umetničke revije sa sljedećim sadržajem: Zatočenik: Nacionalna književnost. — Aleksa Šantić: Pobjednik. — Ivan Cankar: Brinčkov Miha in Tičkov Grega. — A Trésic-Pavičić: U kalupu alemne riječi. — Laza Popović: Vankina pripovetka — Ksaver Meško: Pesmi ponosnih. — Zvonko Milković: Na poldanici. — Milan Savić: Nešto o Maksimu Crnojeviću. — Niko Bartulović: Paklena. — Djordje Glumac: Crni konjanik. — Dragan Plamenac: Kazalište i muzika. — U pregledu piše dr. J. A. Glonar o Družbi sv. Mohorja; dr. P. Mitrović o Markovoj „Slavistici u Njemačkoj“; N. Bartulović o pjesmama Nikolića; Jovan Crčić o St. V. Popoviću i Zdenka Marković o St. Tarnovskom. — Kao umjetnički prilog donasla crteže Jerolimna Miše.

Mali oglasnik

KINO CRVENOG KRIŽA
Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

Žudjeni ciljevi.

Društvena snimka u 5 čina sa Robert Warvlok.

Početak: 2:30, 3:55, 5:20, 16:45.

Neprekidne predstave.

Ulaznica: I. prost. 1 K.; II. 40 h

Uči se može kod svake slike.

Ravnateljstvo si pridržaje pravo promijeniti raspored.

Sve svoje vinograde, voćnjake i svekoliko bilje od ulju lica, gvojenice i ostali zareznička stručnjavljem sa poljancinom kalifornijskom corbom ANTI-FUNGIN. Radikalno pouzdanu djelovanje, bez oštećivanja bilje, vrlo brzo i živo, u izvrsnom kvalitetu, što ga izmuenim u uspješnom iskuenu. — Cijena: 1 litra K 12.— (dostupno za 50 litara). Originalne posude po 3 i pol litara. K 32.— Razalije potućeem ili novac unaprijed: —

M. JUNKER, Zagreb 10. Petrinjska ulica 3. — Poljanj prospekt — i uputa besplatno.

Velik izbor listovnog papira
u mapama i kutijama preporuča

Papirnica J. KRMPOTIĆ - Puta-

Srećke 4. razreda 9. razred lutrije
mogu se dignati do 11. o. mj. kod poslovnice razredne lutrije Jos. Krmpotić u Puti.

Važno! **Važno!**
Zamjena ratnih zajmova
ratno-zajmovne-osjeđavajuće police
Pozor! Svaki vlasnik VII. ratnog zajma i prijašnjih emisija, lako svoje potpisavanje besplatno bez ikakve pare gotovine i (do K 5000) odmah skoro podvostručil.
Primjer: Protiv ulozenju ratnog zajma sa n. pr. nom. K 2700— lako dobije svak bez ikakvog rizika, odmah pravovaljanu, ratno-zajmovno-osjeđavajuću policu za po prilici nom. K 5000—
Osiguranje se sklapa na temelju dogovora sa kr. zavodom za vojničke udove i sirote putem c. k. priv. osiguravajućeg društva za život „Austrijski Feniks“ u Beču.
Pojasnenja daje: Osigaravajući odio c. kr. austr. zaklade za udove i sirote u Trstu, Lazzaretto vecchio 3, Jadranska banka, Podružnica Anglo-austr. banke, Podružnica Kreditnoga zavoda, Podružnica Deposite banke, Tršćansko-istarska banka, Podružnica Živnostenske banke u Trstu.

„Kreditno i eskomptno društvo“
Pula trg Custosa 45
prima u pohranu novac uz najviši mogući kamatnjak, te isplaćuje uloške po dogovoru, bez obzira na ratno doba u svakoj vlsini.
Uredovni satovi su: od 9 do 12 pr. podne.

CIJENA za štav za polu tromjesečno književno književno književno... Litovsko ruskoj zima dacin štati u Tijek sjeđni deleg odred razum 2. ožu od de foćkar varanj nacrti u 11 ugars savjes valjan Czern nakna podac sadrž odric Izjavio promi stvo, svojo je nje stadij prisilj Tozeni mir stavlj samo se šti revol ssavez jini te koja predle u pre sjeđni izjava lije, Kada odlom da je da o promi nove to on sama savez današ Litovs potpis imala početi o stva napus vijeća deleg